

А. В. Багдановіч

*Навук. кір. – А. В. Браздзіхіна, канд. філал. навук,
дацэнт*

ТРАДЫЦЫІ М. БАГДАНОВІЧА Ў ІНТЫМНАЙ ЛІРЫЦЫ Л. ДРАНЬКО-МАЙСЮКА

У артыкуле разгледжана інтымная лірыка Максіма Багдановіча і Леаніда Дранько-Майсюка, праведзены паралелі паміж іх вершамі і адзначаны ўплыў творчасці М. Багдановіча на творчасць Л. Дранько-Майсюка, выяўлены найперш на ўзроўні светаўспрымання паэтаў і матыўна-вобразнага комплексу іх творчасці.

Любоўная лірыка М. Багдановіча – адметная з’ява ў беларускай літаратуры. Галоўнымі складнікамі эмацыянальнага цэнтру яго паэтычнага свету з’яўляюцца каханне і любоў.

В. Шніп так акрэсліў асноўныя эмоцыі айчынай інтымнай лірыкі: «У лірыцы пра каханне нас прываблівае чысціня і светласць выказаных пачуццяў. Нават пры ўсім магчымым суме, часовых ростанях і непаразумеаннях. Такой яна была ў Пушкіна і Лермантава («Я вас любил так ласкова, так нежно»), у Янкі Купалы (прыгадаем паэму «Яна і я», усю расквечаную зіхатлівымі, яркімі фарбамі). А таксама ў Якуба Коласа – аўтара цудоўнай паэмы «Сымон- музыка». Рыцарская самаахвярнасць уласцівая паэзіі пра каханне Максіма Танка, які нават пасля смерці застаецца з любай сваёй («Стану кладкай – пераходзь на бераг мой» – запрашае ён яе ў тужлівы час расстання). Лірыка Жэні Янішчыц – беларускай паэткай – пра непадзеленае, незразумелае з боку юнака, мужчыны каханне. Такое ж яно, афарбаванае гаркотай непаразумеання, але з боку прыгажуні-дзяўчыны, і ў Максіма Багдановіча» [1, с. 44]. Для выяўлення такой гамы пачуццяў, якую адзначыў В. Шніп у адносінах да М. Багдановіча, прыдатны цэлы шэраг лірычных жанраў і форм. Так, раманс у творчасці многіх паэтаў узнікае ў выніку няспраўджаных надзей у каханні, пачуццяў, выкліканых здрадай і расстаннем.

М. Багдановіча прывабіла «рамансавая кантыленнасць, меладычнае разгортванне лірычнай тэмы» [2, с. 120], – адзначыла М. Злотнікава. Лірычны герой паэта турбуецца і нудзіцца, кахаючы. Гэтую нуду найбольш выразна можна ўбачыць у

Актуальные проблемы филологии

вядомым усім гарадскім «Рамансе» («Зорка Венера ўзышла над зямлёю...»), у аснову якога пакладзены шчырыя ўспаміны пра ранейшыя сустрэчы М. Багдановіча з М. А. Кісліцынай:

Зорка Венера ўзышла над
зямлёю, Светлыя згадкі з сабой
прывяла... Помніш, калі я
спаткаўся з табою, Зорка
Венера ўзышла [3, с. 77].

У творы паэт не гаворыць пра прычыны расстання лірычнага героя з каханай; іх раз'яднанне ўспрымаецца як збег аб'ектыўных знешніх абставін, няўмольны лёс, фатальная наканаванасць:

Але расстацца нам час
наступае; Пэўна, ўжо доля
такая у нас.
Моцна кахаў я цябе, дарагая,
Але расстацца нам час [3, с.
77].

Таму не здзіўляе падкрэсленая сімвалічная нагрузка прыродных вобразаў. Зорка Венера – сімвал непарыўнай сувязі паміж закаханымі, яна з'яўляецца сведкам сустрэч, мілаванняў, спрыяе росквіту кахання.

У іншым выпадку нуда закаханага лірычнага суб'екта горкая, трагічная, ён чакае – не дачакаецца канца свайму трывожнаму настрою. Герою здаецца, што разам са знікненнем пачуццяў яго любай сэнс жыцця і яго простыя радасці страчаны назаўсёды:

І я, нявідны для цябе і
бледны, Не бачачы нічога
ўкруг сябе, Прыпаў бы к
ім...
І вось чакаю бедны:
Ці ж хутка з'явіцца канец журбе? [3, с.
243]. («Маркотна я чакаю. Для чаго
ты... »)

Лірыка М. Багдановіча прасякнута шчырымі адносінамі да дзяўчыны. Ён суадносіць яе з вобразам Мадонны, якая з'яўляецца сімвалам чыстай прыгажосці. Для М. Багдановіча жаночае

хараство знаходзіць сабе апраўданне тады, калі яно ўвысакароджана святым прызначэннем жанчыны-маці. Вобразу Мадонны паэт прысвяціў цыкл «Мадонны» ў адзіным прыжыццёвым зборніку «Вянок».

Найбольш поўна традыцыі М. Багдановіча ў галіне інтымнай лірыкі ў сучаснай паэзіі выкарыстоўвае Леанід Дранько-Майсюк. Ён прыйшоў у беларускую паэзію як творца, які не стамляецца апяваць жаночае хараство. Прычым любоўныя гісторыі ў лірыцы аўтара разгортваюцца на фоне расквечаных, упрыгожаных гарадскіх краявідаў («На вуліцы Сухой у змроку радасным...», «Калі званілі ў Кафедральным...», «Пра вуліцу Уманскага хто б ведаў...» і інш.). Творы Леаніда Дранько-Майсюка насычаны ўзнёслымі пачуццямі і эмоцыямі, і найбольш яскрава гэта адлюстравана ў кнізе «Акропаль». М. Злотнікава зазначае: «Для Л. Дранько-Майсюка, як і для М. Багдановіча, найвышэйшы ідэал – хараство, краса» [4, с. 121]. Каханне з'яўляецца адной з самых яркіх праяў хараства ва ўспрыманні абодвух паэтаў. У творах Л. Дранько-Майсюка прысутнічае таямнічая незнаёмка, якая ўслаўляецца як вышэйшая краса:

Магчымасць незвычайная
была Спазнаць неверагоднае
каханне – Каханка не
прышла, а прыплыла На хвалі
эратычнага жадання.
Яна была апранута ў
змярканне, І ластаўка сядзела
на плячы,
На кожным крылцы – залатое
ззянне, Над галавой віліся
крумкачы,
І кожны дзюбу, нібы меч, трымаў: «Маўчы!» [5, с. 25].

М. Багдановіч – першы з беларускіх паэтаў, які ўвёў эратычныя матывы ў беларускую літаратуру. Слушна адзначыла Ірына Багдановіч: «Яго эстэтызацыя эрасу была прыгожым беларускім эпізодам у еўрапейскім дэкадансе, які сведчыў, што нічога недаступнага для беларускай паэзіі на пачатку ХХ стагоддзя ўжо не існавала» [6, с. 181]. Л. Дранько-Майсюк, у творчасці якога эратычныя матывы займаюць значнае месца і вылучаюцца высокай ступенню эстэтызацыі, відавочна ўлічваў вопыт свайго слаўтага папярэдніка.

У творах М. Багдановіча шмат вобразаў-сімвалаў. Адным са скразных вобразаў паэта з'яўляецца васілёк, які сімвалізуе красу. Так,

у вершы «Слуцкія ткачыкі» праз вобраз васілька апісваецца натуральнасць прыроды, што асацыіруецца са свабодай, воляй, і змушанасць работы на чужыне:

І думкі мкнуцца
мімаволі Туды, дзе
расцвіла вясна;
Дзе блішча збожжа ў яснай
далі, Сінеюць міла васількі,
Халодным срэбрам ззяюць
хвалі Між гор ліючайся ракі
[3, с. 90].

Л. Дранько-Майсюк у сваіх вершах таксама яднае красу прыроды, жанчыны, жыцця, мастацтва. Менавіта праз пейзаж паэт выказвае інтымныя хваляванні, настроі, адчуванні лірычнага героя:

У вашым голасе квітнеюць
астры, Якіх не бачыў я раней.
Мне зразумела ўсё і ўсё не
ясна... У вашым голасе
квітнеюць астры,
І кожнай кветцы Бог сказаў: квітней [5, с. 19].
(«У Вашым голасе квітнеюць
астры...»)

«У літаратуразнаўстве адзначаюць цікавасць М. Багдановіча да творчасці такіх замежных майстроў слова, як Дантэ Аліг'еры, Поль Верлен, Эміль Верхарн, Віктор Гюго, Генрых Гейнэ, Нікала Буало, Афанасія Фета, Валерыя Брусавы. Нам бачыцца магчымым гаварыць пра ўплыў гэтых паэтаў на творчасць Л. Дранько-Майсюка. Сэнс гэтага ўплыву заключаны ў тэматыцы аўтара, выкарыстанні форм і прыёмаў паэтаў-сімвалістаў» [2, с. 127], – сцвярджае М. Злотнікава. Нельга не пагадзіцца з меркаваннем даследчыцы, бо арыентацыя Л. Дранько-Майсюка на еўрапейскія традыцыі прасочваецца ў яго лірыцы выразна і паслядоўна. Так, Л. Гарэлік слушна зазначае: «Увогуле ў лірыцы кахання Л. Дранько-Майсюка сапраўдная мазаіка стыляў, вобразаў, матываў, алузій з розных антычных і

біблейскіх крыніц, рэмінісцэнцый з сусветна вядомых літаратурных, мастацкіх, музычных твораў...» [7, с. 68]. Сапраўды, вершы паэта насычаны міфалагічнымі сімваламі-раслінамі, якія ўвасабляюць прастору жыцця, успаміны пра бесклапотнае дзяцінства, светлае юнацтва, першае каханне. Атрыбутам кахання ў паэзіі Л. Дранько-Майсюка выступае вінаград, які з'яўляецца першай раслінай, пасаджанай пасля

Сусветнага патопу (вершы «Я – Майстар! Паэт знакаміты...», «Ты ўчора вінаградзінкай была...» і інш.):

Ты ўчора вінаградзінкай была
Апошняй над халоднаю
альтанкай, А сёння ты высокая
маланка – Ахоўніца нябеснага
стала [9, с. 42].

Паэзія Л. Дранько-Майсюка шчодро ўпрыгожана рознымі кветкамі, якія становяцца ўвасабленнем прыгожага жыцця, светлага кахання і пяшчоты (вершы «У Вашым горадзе квітнеюць астры...», «Твае гранатавыя каралі...», «У майстэрні, дзе ружам не цесна...» і інш.). Як і ў М. Багдановіча, у вершах Л. Дранько-Майсюка вобраз жанчыны і вобраз васілька цесна звязаны: «*І з каленяў тваіх выпіваю / Фіялетаваы васількі*» [8, с. 270]. У лірыцы сучаснага паэта прысутнічаюць розныя кветкі: ружы, лілеі, незабудкі, лаванда і інш., але ўсе яны сімвалізуюць каханне, згадкі пра каханую жанчыну:

У стомленасці ёсць тваё імя.
Стамляючыся, ноч тваю
сустрэну... Ты кветкі сніш, якія
сню і я –
Лілею каралеўную й вербену [9, с. 62].
(«У стомленасці ёсць тваё
імя...»)

Або:
Ты праплывай заўсёды нада мной
І ў ружу завівай маё дыханне [5, с. 75].
(«Ты праплывай заўсёды нада мной...»)

Такім чынам, у інтымнай лірыцы Л. Дранько-Майсюк пацягвае традыцыі М. Багдановіча. Ён ужывае эратычныя матывы, якія ўвёў у беларускую літаратуру М. Багдановіч. Яркая праявай характава ва ўспрымання абодвух паэтаў з'яўляецца каханне. Яны з цеплынёй

і шчырымі адносінамі апяваюць жаночую прыгажосць. Таксама паэтаў яднае насычанасць інтымных вершаў расліннымі вобразамі-сімваламі. Л. Дранько-Майсюк падобны да М. Багдановіча яшчэ і тым, што спалучае ў сваёй лірыцы інтымныя і ўрбаністычныя матывы. Вядома, што «Раманс» М. Багдановіча быў пакладзены на музыку С. Рак-Міхайлоўскім. Многія вершы Л. Дранько-Майсюка таксама сталі вядомымі песнямі: «Паляўнічы малады», «Ваявода», «Маленькі прынц» і інш.

Спіс літаратуры

1 Шніп, В. А. Макім Багдановіч. Пясняр чыстае красы: успаміны, артыкулы, прысвячэнні / В. А. Шніп, У. А. Мачульскі, В. А. Праўдзін. – Мінск: Маст. літ., 2011. – 350 с.

2 Злотнікава, М. С. Праўнальны аналіз таорчасці Л. Дранько-Майсюка і Максіма Багдановіча / М. С. Злотнікава // Творчасць Максіма Багдановіча ў кантэксце сусветнай літаратуры: матэрыялы Міжнар. навук. Канферэнцыі / Ін-т мовы і літ. імя Якуба Коласа і Янкі Купалы Нац. акадэміі навук Беларусі. – Мінск: Права і эканоміка, 2011. – С. 125 – 128.

3 Багдановіч, М. Поўны збор твораў: у 3-х т. Т. 1. – Вершы, паэмы, пераклады, наследаванні, чарнавыя накіды / В. В. Зуёнак, В. А. Каваленка, А. А. Лойка, М. І. Мушынскі, Л. Т. Хадкевіч. – Мінск: Навука і тэхніка, 1992. – 752 с.

4 Злотнікава, М. С. Жанр раманса ў творчасці Максіма Багдановіча і Леаніда Дранько-Майсюка / М. С. Злотнікава // Мастацкі свет Максіма Багдановіча: адметнасць, шматграннасць, універсальнасць: зб. навук. арт. / Беларус. дзярж. пед. унів. ім. М. Танка. – Мінск, 2003. – С. 355 – 358.

5 Дранько-Майсюк, Л. Акропаль: паэзія, эсэ / Л. Дранько-Майсюк. – Мінск: Маст. літ., 1994. – 190 с.

6 Багдановіч, І. Э. Авангард і традыцыя: Беларуская паэзія на хвалі нацыянальнага адраджэння / І. Э. Багдановіч. – Мінск: Бел. навука, 2001. – 387 с.

7 Гарэлік, Л. М. Эстэтыка гарманічна-кантрастнага адлюстравання свету ў сучаснай беларускай паэзіі / Л. М. Гарэлік // Сучасная літаратура: каардынаты мастацкага пошуку / С. А. Андраюк і інш.; навук. рэд. В. М. Стральцова. – Мінск, 2008. – С. 7 – 91.

8 Дранько-Майсюк, Л. Выбраныя творы / Л. Дранько-Майсюк. – Мінск: Маст. літ., 1998.

9 Дранько-Майсюк, Л. Стомленаць Парыжам: вершы і эсэ / Л. Дранько-Майсюк. – Мінск: Маст. літ., 1995. – 191 с.